

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ПРОЦЕСІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ХАРЧОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Демчук Н.І.

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

Досліджено теоретичні основи інвестиційної діяльності харчових підприємств. Розглянуто особливості функціонування об'єктів та суб'єктів інвестиційної діяльності харчових підприємств. Визначено місце інвестиційної діяльності у системі економічного розвитку харчових підприємств. Обґрунтовано умови та принципи здійснення інвестиційного процесу в економіці. Запропоновано заходи для забезпечення сталого економічного розвитку країни.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, інвестиційний процес, харчові підприємства, економічний розвиток, інвестиційні ресурси.

Постановка проблеми. Основним джерелом інвестиційних ресурсів була обґрунтована приватизація підприємств та виробництв. Проте приватизацію було здійснено, переважно, не на основі ефективного господарювання та виробничого відтворення, а на основі простого перерозподілу майна, інвестицій між фінансово-промисловими групами, які на початковому етапі свого розвитку проводили неефективну фінансову діяльність, примножуючи капітал не шляхом розширеного відтворення виробничого процесу, а шляхом експлуатації основних виробничих засобів і трудових ресурсів, перепродажу майна [1, с. 71-73].

Інвестиційна діяльність також здійснюється не досить послідовно, із значними циклічними коливаннями та не має достатнього поширення і обсягів. У результаті не виконуються не тільки виробничі, але й соціальні програми. Мова йде про недостатню зайнятість населення, низькі доходи товаровиробників, скорочення попиту на продукти харчування та перебої у їх надходженні на споживчий ринок. До того ж додаткового інвестиційного забезпечення потребують впровадження стандартів якості продукції та управління нею, відкриття відповідних лабораторій стандартизації та сертифікації продукції, мережа яких в Україні практично відсутня. Отже, і в сучасних умовах харчові та переробні підприємства потребують реструктуризації та реформування інвестиційного та інноваційного сектора [2]. Це цілком узгоджується з міжнародною практикою, адже стрімко змінюються запити та потреби ринку, виробничі технології, мода, смаки та уподобання, які здійснюють значний вплив на розвиток підприємств галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній та зарубіжній науковій економічній літературі приділена значна увага дослідженню проблем функціонування та розвитку харчових підприємств, серед у основних науковців-дослідників виділимо наступних: І. Ансоффа, І. Бланка, О. Бородіної, П. Борщевського, Т. Бурова, О. Дація, Л. Дейнеко, А. Заїнчківського, Л.Мармуль, В. Топіхи, Л. Федулової, Л. Чернюка та інш.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Пріоритетне значення на сучасному етапі має розробка заходів державної підтримки та регулювання, програм здійснення інвестиційної діяльності харчових підприємств з урахуванням внутрішньо- та зовнішньоекономічних викликів, ризиків та загроз, місцевих, регіональних та загальнонаціональних пріоритетів. Це зумовило вибір теми дослідження.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є вказати на необхідність інвестиційного забезпечення всебічної та постійної модернізації організації ви-

робництва, та важливість активізації інвестиційної діяльності в процесі економічного розвитку харчових підприємств України.

Виклад основного матеріалу. Термін «інвестиції» походить від латинського слова «invest», що означає вкладення коштів. У більш широкому трактуванні інвестиції являють собою вкладення капіталу з метою подальшого його збільшення. Інвестиції мають економічне та фінансове визначення. За фінансовим визначенням, інвестиції – це всі види активів (коштів), що вкладаються в господарську діяльність з метою отримання доходу. Економічне визначення інвестицій можна сформулювати таким чином: інвестиції – це видатки на створення, розширення, реконструкцію та технічне переозброєння основного капіталу, а також на пов'язані з цим зміни оборотного капіталу, оскільки зміни у товарно-матеріальних запасах здебільшого залежать від руху видатків на основний капітал. Інвестиції в об'єкти підприємницької діяльності здійснюються в різних формах. З метою обліку, аналізу та планування інвестиції можуть класифікуватися за різними ознаками.

Інвестиційна діяльність являє собою сукупність практичних дій юридичних осіб, держави та громадян щодо реалізації інвестицій. Нинішня інституційна система України охоплює понад 100 законів та інших нормативних актів, що регулюють інвестиційну діяльність. Серед них потрібно передусім відмітити Закон України «Про інвестиційну діяльність», Закон України «Про іноземні інвестиції», Закон України «Про цінні папери та фондову біржу», Закон України «Про державну програму заохочення іноземних інвестицій в Україні», які формують правову основу інвестиційної діяльності.

Об'єктами інвестиційної діяльності в Україні є: новоутворені та ті, що реконструюються, основні фонди, а також обігові засоби в усіх галузях національного господарства; цінні папери (акції, облигації та ін.); цільові грошові внески; науково-технічна продукція та інші об'єкти власності; майнові права та права на інтелектуальну власність [3, с. 20-26]. Забороняється інвестування в об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України, а також порушує права та інтереси громадян, юридичних осіб і держави, що охороняються законом.

Об'єктами інвестиційної діяльності не можуть виступати об'єкти житлового будівництва, фінансування спорудження яких здійснюється з використанням недержавних коштів, залучених від фізичних та юридичних осіб, у тому числі в довірче управління. Інвестування та фінансування будівни-

цтва таких об'єктів може здійснюватися виключно через інститути спільного інвестування, фонди фінансування будівництва, фонди операцій з нерухомістю, недержавні пенсійні фонди, які були створені та діють відповідно до законодавства, а також через випуск безвідсоткових (цільових) облігацій, за якими базовим товаром виступає одиниця такої нерухомості.

Суб'єктами інвестиційної діяльності є: інвестори (замовники); виконавці робіт (підрядники); користувачі об'єктів інвестиційної діяльності; постачальники товарно-матеріальних цінностей, обладнання та проектної продукції; юридичні особи (банківські, страхові та посередницькі організації, інвестиційні фонди та компанії та ін.); громадяни України; іноземні юридичні та фізичні особи, держави та міжнародні організації [4, с. 46-61].

Суб'єкти інвестиційної діяльності у процесі її здійснення зобов'язані:

- додержувати державних норм і стандартів, порядок встановлення яких визначається законодавством України;
- виконувати вимоги державних органів і посадових осіб, що пред'являються в межах їх компетенції;
- подавати в установленому порядку бухгалтерську і статистичну звітність;
- не допускати недобросовісної конкуренції і виконувати вимоги законодавства про захист економічної конкуренції;
- сплачувати податки, збори (обов'язкові платежі) в розмірах та у порядку, визначених законами України.

Інвестиційна діяльність може здійснюватися за рахунок: власних фінансових ресурсів інвестора (прибуток, амортизаційні відрахування, відшкодування збитків від аварій, стихійного лиха, грошові нагромадження і заощадження громадян, юридичних осіб тощо); позичкових фінансових коштів інвестора (облігаційні позики, банківські та бюджетні кредити); залучених фінансових коштів інвестора (кошти, одержані від продажу акцій, пайові та інші внески громадян і юридичних осіб); бюджетних інвестиційних асигнувань; безоплатних та благодійних внесків, пожертвувань організацій і громадян.

Основним завданням державної політики щодо інвестиційної діяльності є формування сприятливого інвестиційного клімату. Інвестиційний клімат – сукупність економічних, правових, політичних, регуляторних та інших факторів, які у результаті визначають ступінь ризику капіталовкладень та можливість їх ефективного використання. Інвестиційний процес можна визначити як сукупний рух інвестицій різних форм і рівнів. Здійснення інвестиційного процесу в економіці будь-якого типу припускає наявність ряду умов, основними з яких є: достатній для інвестиційної сфери ресурсний потенціал; наявність економічних суб'єктів, здатних забезпечити інвестиційний процес у необхідних масштабах; механізм трансформації інвестиційних ресурсів в об'єкти інвестиційної діяльності [5, с. 266]. Інвестиційний процес не може здійснюватися без певних принципів, основними з яких є наступні:

- безперервність – інвестиційний процес зав'язаний на безперервним інвестуванні, як основі економічного росту. Припинення, або циклічне скорочення інвестування веде до

гальмування економічного росту й відкиданню економічної системи від досягнутого рівня.

- гнучкість – інвестиційні стратегії передбачають можливість зміни в процесі їх реалізації для досягнення найбільшої ефективності процесу.

- альтернативність – інвестиційний процес має альтернативний характер по всіх елементах і має на увазі можливість оптимізації.

- інноваційність – інвестиційний процес спрямований на вдосконалювання системи або на розширення виробництва, навіть просте відтворення на основі амортизації при своїй реалізації повинне носити інноваційний характер, що враховує зміни, що накопичуються в економічній системі.

- спрямованість на ріст потенціалу системи – основним принципом реалізації інвестиційного процесу є його спрямованість на ріст потенціалу системи, що дає можливість добути більший ефект від капіталу.

Отже, інвестиційна діяльність характеризує інвестиційний процес у реальних умовах, з акцентом на організаційні засади його реалізації та управління цим процесом. Як правило, інвестиційна діяльність розглядається стосовно конкретного інвестиційного проекту або підприємства (рис. 1). Інвестиційна діяльність включає:

1. Інвестування, яке здійснюється громадянами, господарськими товариствами, асоціаціями, громадськими організаціями, іншими юридичними особами, які засновані на колективній власності.
2. Державне інвестування, яке здійснюється органами влади й управлінням України, місцевих Рад народних депутатів за рахунок коштів бюджетів, позабюджетних фондів і позичкових коштів, а також державними підприємствами і установами за рахунок власних і позичкових коштів.
3. Іноземне інвестування, що здійснюється іноземними громадянами, юридичними особами та державами.

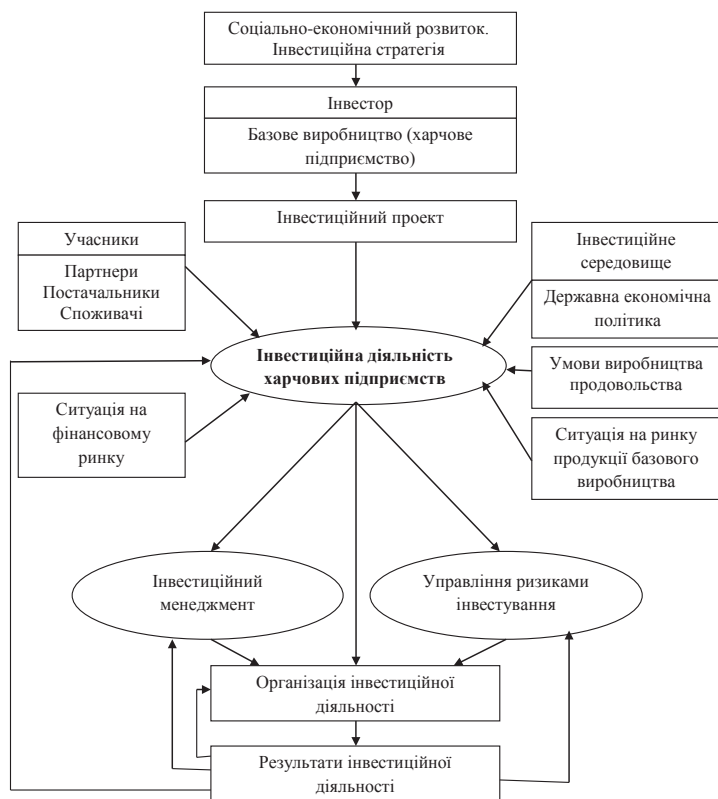

Рис. 1. Місце інвестиційної діяльності у системі соціально-економічного розвитку харчових підприємств (розроблено автором)

4. Спільне або змішане інвестування, здійснюване громадянами та юридичними особами України, іноземних держав.

Державна політика вкладення інвестицій в основний капітал, стримується, в основному, через збільшення витрат на соціальні програми без урахування реального економічного стану [5, с. 266]. Торік при падінні обсягів ВВП на 18% соціальні витрати за рахунок зростання дефіциту бюджету майже до 60 млрд. грн. збільшилися на 8%. Це відбулося за рахунок зменшення бюджетних інвестицій в основний капітал – у 2013 р. у порівнянні з 2012 р. цей показник знизився більше ніж на 50%.

Протягом декількох років щорічні обсяги соціальних виплат втричі перевищують інвестиції в основний капітал. В Україні цей показник є найнижчим серед пострадянських країн. Держава не наважується через податкову політику вводити прискорену амортизацію технологічного обладнання для інтенсифікації інвестиційного оновлення харчових підприємств. В останні роки неухильно зростають державні боргові зобов'язання. За 2014 р. загальна сума прямого гарантованого державного боргу збільшилася на 129 млрд. грн. і зараз становить понад 429,389 млрд. грн., що досягає майже 41% ВВП.

У сучасних умовах господарювання, під впливом глобальних процесів, фінансової політики міжнародних фінансових інститутів розвиток вітчизняного фінансово-кредитного ринку супроводжується рядом специфічних проблем, які призводять до згорання діяльності фінансово-кредитних установ в інвестиційній сфері. Зокрема, не погашені кредити зменшують капітали комерційних банків і знижують їх здатність виконувати зобов'язання [6, с. 225].

Проблеми з ліквідністю істотно змінили інвестиційну спрямованість банківських активів. Кредитна діяльність установ має коротко-і середньостроковий характер, а національний банківський сектор вимагає інфраструктурних змін і посилення фінансово-економічної стабільності. Соціально-економічні перетворення в країні, як і раніше, визначаються не науково-обґрунтованими стратегічними підходами, а інтересами політичних еліт та бізнес-структур, які нехтують економічними і соціальними реаліями, керуючись суб'єктивними і часто некомпетентними міркуваннями.

Висновки і пропозиції. Таким чином, виходячи з ситуації що склалася, в Україні для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку необхідно:

- активізувати діяльність фондового ринку, підвищивши тим самим інвестиційну привабливість суб'єктів господарювання, у т.ч. і в харчовій галузі;

- визначити перелік пріоритетних галузей реального сектору економіки та спрямувати обсяг інвестування на їх розвиток;

- відновити попит на національну валюту як засіб заощадження і платіжний засіб, яка спонукатиме до вкладення в банківську систему вилучених населенням під час кризи коштів;

- створити умови для заохочення громадян до розміщення заощаджень у національній валюті порівняно з іноземною, застосовуючи гнучке курсоутворення. Ці заходи допоможуть сформувати внутрішні фінансові джерела для інвестицій, зменшити залежність підприємств національної економіки та харчової галузі від світової кон'юнктури і вагу зовнішніх каналів монетизації вітчизняної економіки, відновити фінансову стабільність кредитних установ [7].

Для якнайшвидшого подолання наслідків фінансово-економічної кризи також необхідно:

- зберегти конституційну незалежність НБУ; упорядкувати мережу куплених державою банків;

- розробити та запровадити ефективну і постійно діючу систему моніторингу стабільності фінансової системи банківського сектору;

- встановити ефективний контроль витрат на управління для забезпечення умов виконання фінансових пріоритетів у 2015 році та недопущення зменшення витрат на інвестиції;

- не допустити зростання бюджетного дефіциту, у тому числі за допомогою максимального обмеження витрат з державного бюджету;

- здійснювати підтримку екологічних і інфраструктурних проектів, науки, досліджень та інновацій, освіти, експорту і збільшення кредитних потоків;

- реформувати фонд гарантування вкладів населення та залучити його до процедури ліквідації банків;

- забезпечити наповнення фонду державних фінансів;

- відновити активну кредитну політику банків, повернувши в банківський сектор депозитні кошти, які були вилучені населенням у період кризи;

- здійснити заходи з посилення рівня захисту прав кредитора; активізувати банківський сектор через механізм рефінансування з боку НБУ, насамперед, у частині збільшення інвестиційного кредитування підприємств промисловості, сільського господарства, іпотеки і т.д.

Список літератури:

1. Бурковський І.Д. Інвестиційне забезпечення економічного розвитку аграрного виробництва / І.Д. Бурковський, І.О. Іртицева // Економіка АПК. – 2005. – № 12. – С. 71-73.
2. Зыкин И.С. Внешнеэкономические операции: право и практика / И.С. Зыкин. – М.: Междунар. отношения, 2000. – 300 с.
3. Кужель О. Активізація інвестиційних процесів в Україні як запорука стійкості економічного зростання / О. Кужель // Академічний огляд. – № 2. – 2001. – С. 20-26.
4. Крупка М.І. Аналіз формування й використання фінансового потенціалу інвестиційної діяльності в Україні / М.І. Крупка // Фінанси України. – 2012. – № 2. – С. 26-37.
5. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04 липня 2002 р. // Відомості Верховної Ради. – 2002. – № 36. – С. 266.
6. Костюнина Г.М. Международная практика регулирования иностранных инвестиций / Г.М. Костюнина. – М.: Анкил, 2011. – 225 с.
7. Кугаткіна О.Ю. Інституціональні підходи до аналізу міжнародного інвестування та роль держави у регулюванні інвестиційної діяльності / О.Ю. Кугаткіна // Збірник наукових праць. Вип. 219, том III / Відп. редактор Покотілов А.А. – Д: Економіка: проблеми теорії та практики, 2006. – С. 548-556.

Демчук Н.И.

Днепропетровский государственный аграрно-экономический университет

ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В ПРОЦЕССЕ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ПИЩЕВЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ УКРАИНЫ

Аннотация

Исследованы теоретические основы инвестиционной деятельности пищевых предприятий. Рассмотрены особенности функционирования объектов и субъектов инвестиционной деятельности пищевых предприятий. Определено место инвестиционной деятельности в системе экономического развития пищевых предприятий. Обоснованы условия и принципы осуществления инвестиционного процесса в экономике. Предложены меры для обеспечения устойчивого экономического развития страны.

Ключевые слова: инвестиционная деятельность, инвестиционный процесс, пищевые предприятия, экономическое развитие, инвестиционные ресурсы.

Demchuk N.I.

Dnipropetrovsk State Agrarian and Economic University

INVESTMENT ACTIVITIES DURING THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF FOOD COMPANIES IN UKRAINE

Summary

Theoretical framework of investment activities of food enterprises is investigated. The features of the functioning of objects and subjects of investment activities of food companies are studied. The place of investment activities in social and economic development of food companies is determined. Conditions and principles of investment in the economy are proved. The measures for sustainable economic development of the state are suggested.

Keywords: investment activity, investment process, food companies, economic development, investment resources.